

BAROMFIÁK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,

az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

Olvasóinkhoz!	Oldal.
Baromfitenyésztési egyveleg.	5
Kendermagos magyar tyúk.	6
Tárca	
Az okos lud.	6
Németország és Anglia baromfitenyésztése.	7
Különfelek.	8
A baromfiállomány felújítása. — Kacsanevelés vizen és szárazon. — A kótyagos tyúkok. — A libatenyésztés Oroszországban. — Vad pávák. — Hány fészket készítsünk a tyúkban?	8

Olvasóinkhoz!

A baromfitenyésztési szakosztály alakult, illetve működési terét kibővítette s baromfi-, méh- és selyemtenyésztési szakosztály címet vette fel. Ugyancsak a szakosztály határozatából kifolyólag a „Baromfiak“-nak is „Baromfiak, méhészet és selyemtenyésztés“-i szaklappá kell alakulnia.

A „Baromfiak“ új alakban, új tartalommal legközelebbi számától fogva fog megjelenni, miután az idő rövidege miatt nem volt lehető úgy az egyik, mint a másik szakban a munkatársakat egybe- gyűjteni.

Addig is azonban szabadjon mindazon t. olvasóinkat, kik akár a méhészet, akár a selyemtenyésztés terén úgy gyakorlatilag, mint irodalmilag működnek, hogy átalakítandó lapunkat közleményeikkel megtisztelni sziveskedjenek.

Budapest, 1894. február 17.

A „Baromfiak“ szerkesztősége.

Baromfitenyésztési egyveleg.

Európa baromfitenyésztő országai sorában elsőhelyen állanak Anglia és Franciaország. Az első, mert a legkülönbélebb fajtaikat, eddig a kontinensen el nem ért tökéletességben tenyésztik; a másik, mert jó húst szolgáltató és sokatjótó fajtaival nemcsak a saját fogyasztását képes kielégíteni, hanem a kivitelnek is juttat fölös mennyiségeket.

Angolország nemesak az első volt, hol tengerentuli fajtaikat tért foglaltak, hanem mind az öt világrész amateurtenyésztőit is folyvást ellátja elsőrendű tenyészanyaggal, melyhez hozzáfoghatót — hiába — egyebütt csak elvéte szemlélhetünk.

Angolországban nem ritka az olyan tenyésztő, ki vagyont szerzett magának tenyész-állatok eladásából; de hát itt nem is megy „kötni való bolond“ számba, ki egy törzsbaromfiért 1000 aranyforintot fizet. Másrészt a drágán eladó tenyésztő nem riad vissza a legnagyobb áldozattól sem, ha arról van szó, hogy pl. vérfelfrissítés szempontjából vala-

mely drága állatra volna szüksége. Angolország dokumentálja azt, mily fontos tényezővé válhatik az amateurtenyésztés, ha kellő szakértelemmel és elmélyedéssel gyakoroltatik, mert mint a lótenyésztésben nem nélkülözhetjük a telivért, a baromfitenyésztésben is szükség van „pedigreés“ állatokra s a haszonra tenyésztő saját kárára tesz, ha fitymálja a „Standard“ tekinteteit, mert a baromfitenyésztés emelkedő közgazdasági fontosságát nem kis részben annak a lelkes, bár némelykor talán túlhajtott, buzgalomnak köszöni, melylyel az amateurtenyésztők az okszerű baromfitenyésztés igéit hangoztatták és terjesztik.

*

A párisi piacon legkeresettebb tyúkfajták a következők: Crèvecoeur, La flèche, Bresse és Houdan-tyúk helyesebben a Fave-rolles, miután jobbadán ezek kerülnek Houdan néven a fogyasztó piacra. Ezen s egyéb fajtaik husminőségére tekintettel Lemoine a következő sorrendet állította fel:

Fajta:	husminőség:
Crèvecoeur	kiváló, fehér, fin.
Fekete Bresse	kiváló, finomizü.
Dorking	igen finom leves.
La flèche	igen finom.
Szürke Bresse	igen jó.
Houdan	finom.
Le Maus	„
Andaluziai	„
Spanyol	„
Courtes palles	jó.
Ezüst hamburgi	finom.
Gournay	jó.
Ezüst Campine	jó.
Arany olasz (Léghorn).	középszerű.

A hussúly tekintetében a következő arányt találta Lemoine. 6 hetes korban volt az átlag súlya

Dorking fajtánál	4400 kg.
Barheziens „	2105 „
Crèvecoeur „	2075 „
Le Maus „	1990 „
Arany Leghorn fajtánál	1800 „
Houdan „	1750 „
Courtes-pattes „	1650 „
Fekete Bresse „	1585 „
Szürke „	1565 „
La Flèche „	1528 „
Andaluziai „	1400 „
Spanyol „	1380 „
Gournay „	1200 „
Arany hamburgi „	1010 „
Campine „	0900 „

A tojástermelésre nézve következő érdekes összeállítás nyújt tájékozást:

Tojások száma	egy tojás átlagsúlya.	össztermelés súlya.
Ezüst hamburgi	239	48
Campine	225	48
Arany Leghorn	190	63
Andaluziai	165	70
Fekete Bresse	160	80

Tojások száma	egy tojás átlagsúlya.	össztermelés súlya.
Spanyol	160	68
Szürke Bresse	150	54
Barbézieux	150	70
Courtes-pattes	150	61
La Flèche	140	70
Gournay	140	70
Dorking	130	55
Houdan	126	62
Crèvecoeur	122	78

Ezekből kifolyólag a fekete Bresse, arany hamburgiak és az olasz tyúk bizonyultak a legjobb tojástermelőknek ha u. i. nem a tojások száma, hanem az összes tojástermelés súlya vétetik számításba.

*

Haszontyúknak gazdasági szempontból — mint dr. Braune igen helyesen megjegyzi — csak azt szabad neveznünk, mely gazdasági termelése (tojás, hus, toll, trágya) után több bevételt szolgáltat, mint a mennyiben összes tartási költségei kerültek. Ezen jövedelmességéből szorosán el kell választani azon hasznot, mit tenyésztési értékénél fogva nyújt. Ha valamely tyúkfajta, melyet a tojástermelés szempontjából tartunk, egy év alatt annyit tojik, hogy a rendes piaci áron értékesített tojásaiból befolyt jövedelem a tartás költségeit meghaladja, elmondhatjuk róla, hogy nekünk haszontyúknak volt. Nem pedig akkor, ha pl. sikerült tojásait kiköltés céljából drágábban értékesíteni, mert jövedelmünk ezen része már nem a haszon, hanem a sporttenyésztés számlájára irandó; mivel természetesen koncedáljuk azt, hogy a sporttenyésztés értékes tojások vagy tenyészállatok eladása útján szintén haszonhajtó lehet.

*

Valamely tyúkfajta termelőképessége különösen két irányban nyilvánul: sok tojás és finom izletes husnak gyorsan való termelésében. Miután nekünk jó tojókra és jó húst termelő egyedekre volna szükségünk sokan vannak, kik oly fajta keresnek, mely mindkét szempontból kitünő legyen.

De a természet gondoskodott a munkamegosztásról. A mint nem lehet egy rókáról két bőrt nyuzni, a baromfiaknál is izgékonyabb, sokat mozgó tojótyúk nem képes azt a finom húst, oly mennyiségben produkálni, mint azok a csendesebb phlegmatikusabb természetű fajtaik, melyek husuk révén tettek kiválóbb hírnévre szert. Ama két tulajdonságot tehát csak bizonyos mértékig lehet egymással egyesítve föltalálni.

A kitünő tojótyúk termelőképessége mindig bámulatos marad, tekintve, hogy ez aránylag nagyobb mennyiségű eladó terméket szolgáltat, mint pl. egy fejős tehén. Ez u. i. saját súlyának hatszorosát szolgáltatja termékeiben (tej, borjú) egy éven át. Feltéve, hogy a tehén súlya 500 kg., eladható termékeiben mintegy 400 kg. száraz anyagot s ebben 184 kg. nitrogént szolgáltat. Ellenben

500 kg elősúly után jól tojó tyukok után 3000 kg tojás nyerhető, melyek száraz anyaga 702 kg, nitrogénje 60 kg.

Tehát a tápláló anyagok termelése terén a baromfinak jelentősebb szerepe van, mint sokan sejtik.

Mindazáltal meg kell jegyezni, hogy azon állítás, mintha minden tyuk 600 tojást szolgáltatna — s mely arra támaszkodik, hogy petefészkekben 600 petesíra foglaltatnék — csak afféle mondás, mely általános lehetőségéből tényleges valóságra következtet. A tenyésztőnek törekvése abban kell, hogy összpontosuljon, hogy lehető korán való kiköltéssel korántozó tyukokra tegyen szert s mihelyt a tojáshozam oly mértékben csökken, hogy a tartás költségeihez képest már ki nem elégítne, ne sajnáljuk a tyuktól a kést tekintet nélkül a peték számára, melyek még esetleg petefészkekben találtathatnának.

*

A természet szeszélye nagyobb szerepet játszik a baromfitenyésztésben, mint ezt általában hiszik és William Shackleton a *Fowls for pleasure, price and profit* című szaklapban méltán kiemelte azon fontos szerepet, mi a természet szeszélyének baromfiudvaraink reformálásánál juthatna, tekintettel arra, hogy sok oly momentum, mely valamely fajtának testalakja, szépsége vagy minőségének megítélésénél szerepel, csak a természet szeszélyének köszönhető létezését.

Igy nevezetesen az az ötödik ujj, melyet ma a Houdan és Dorkingfajták egyik jellegző tulajdonságának tekintünk, pedig ezen fölös ujj Shackleton nézete szerint, hiba, mert nem járul hozzá az állat szépségének fokozásához és nem is nyújt hasznot, ellenkezéleg sok esetben ezen otromba függelék károsává válik, mert tojástörés, esibeölés oka. De ezen ötödik ujjban okát kell keresni a Houdanoknál oly gyakori lábégörbüléseknek is, miért valószínű, hogy ez a hiába való ötödik ujj tenyésztés útján el fog távolíttatni ismét.

A rózsatarajos Orpingtonok keletkezése Cook szerint szintén a természet szeszélyére vezethető vissza. Abból az esetlegességből, hogy fehér és fekete tyukok párosításából elvéve kékes vagy palaszürke tollazatu utódok származnak, létesítették hosszú évi fára-

dozással az andaluziai fajta szép tollazata szintugy a sötétbarna viadorok ugy állottak elé, hogy fehér és fekete állatok párosítottak. Shackletonnak volt egy kakasa, melynek lábujjai közt uszóhártya nőtt volt s utódjai némelyikénél ez az uszóhártya szintén fellépett, másfelől akad oly kaeca is, melynek uszóhártája ninesen, a nélkül, hogy ezen körülmény az uszásban gátolná. A selyemtyukok és borzas tyukok, melyek a parlagi tyukok közt is előfordulnak, ilyen természeti szeszély szülöttjei, valamint a fodros ludak is, melyek hazánkban itt-ott találtatnának, a nélkül, hogy ezen jelleg megóvására különösebb figyelem fordítottatnék. A kopasznyaku tyuk is, nem mint azt elég eszteleenül hirdették, a pulykával történt párosításnak, hanem a természet szeszélyének köszöni léte-jöttét s azért a gondos baromfitenyésztő figyelmét nem szabad hogy sporadice feltűnő oly változások elkerüljék, melyekből a szépség vagy tökéletesedés szempontjából esetleg hasznót meríthetne, mert a természet, valamely szeszélyének állandósításából a fajta-képzésnek nem egy új vívmányát lehet köszönni.

Dr. Rodiczky Jenő.

Kendermagos magyar tyuk.*)

Ezelőtt körülbelül másfél esztendővel „A magyar tyuk nemesítése” cím alatt ugyancsak a *„Baromfiak”*-ban tettem közzé egy cikket, melyben röviden kifejtettem, hogy miként gondolok én olyan tyukfajtát előállítani, a közönséges magyar tyuk nemesítése által, idegen vér hozzákeverése nélkül, mely a hazai viszonyok között, meggyőződésem szerint, minden tekintetben egyedül lesz képes a gazdasági tyukhoz kötött kívánalmaknak megfelelni. Ugyanakkor már közöltem is azon eredményeket, melyeket azon időig folytatott nemesítő tenyésztésem alatt elérni sikerült.

Ma már jóval tovább mehetek s egész bátran kimondhatom, hogy nem annyira fáradságos, mint inkább sok körültekintést igénylő munkámat siker koronázta; s ma van olyan egyöntetű magyar tyukfajtam, mely

*) A két fényképfelvételből, a kakasé nem egészen sikerült, mert az állatot ülve ábrázolja, de jobbat nem lehetett felvenni, miután a fényképezésnél jobb állásra nem volt rábirható.

minden idegen vér nélkül, csupán tenyész-kiválasztás és jótartás által jött létre, a közönséges magyar paraszt-tyukból.

A „Kendermagos magyar tyukfajta”, melyet rajzban is van szerencsém bemutatni, sajátosságai a következők: Testnagyság tekintetében még alig mulja felül valami esékelyvel a közönséges paraszt-tyukot; a test tömegesítése, még a jövő feladata, a melyet azonban miután egyik legnagyobb nehézségen már túl vagyok, azt hiszem, kellő tenyész kiválasztással és jótartással rövid idő alatt sikerülni fog szintén elérni. Fejlődése gyors; e tekintetben eredeti jó tulajdonaiból semmit sem veszített, s pecsenyének igen fiatal korában alkalmas. Ezen a téren az összes külföldi fajtaikat felülmulja.

Tojóképessége, ha nem is kitünő, de legalább is jó közepes, mert nálam az utolsó évben egy-egy tyuk évi átlaga 104 darabot tett ki. Hiszem azonban, hogy akkor a midőn már nagyszámu egyedek közül eskis a jó tojó egyedek utódait fogom a tenyész-tésben meghagyni, s a tenyész kiválasztásnak kellő tért nyithatok, az évi tojáshozam még legalább 25—30 százalékkal emelkedni fog. Tojásai elég jó formájuk s közepes nagyok.

Szine a tyukfajtának kendermagos, olyan forma, mint a Plymouthoké, még pedig a tyukok, jércék sötétkendermagos színűek, a kakasok valamivel világosabbak. A kakasnak különben eskis a mell és hasi része kendermagos, míg nyaka, háta és farka több szint játszik, a mely nagyban és egészben sárgásnak látszik. Taréja szép nagy s élénk vörösszinű, lábai sárgák. A tyukoknak e mellett még kisszerű bóbítája is van, a mely formásabbá teszi őket.

Röviden vázolván az új fajta tulajdonságait, még különösen kiemelendőnek tartom, hogy a tenyésztés folyama alatt, egészségük mindig kitünő volt, s lélmességükből sem veszítettek semmit, s bár nálam rendszeren kaptak enni, mégis a mennyire terük engedte, ha csak lehetett, maguk is utánna jártak az eleségnek, s lecsipkedték a fűvet a mi eléjük akadt s szétkaparták a szemetet, a hol hozzáfértek.

Nem hallgathatom el azonban azt, hogy kotlási hajlamuk erősen csökkent, a

TÁRCZA.

Az okos lud.

Hihetetlen. Ludnak és okosnak lenni, egymást teljesen kizáró fogalom. „Oh te okos liba.” Még ha kicsinyítve használjuk is: „libácska”; mi szebben hangzik ugyan, de azért még sem érzi magát valami különösen megtisztelve senki sem, ha e „szellemes” szárnyashoz hasonlítják.

Bár világszerzte ostobának van elismerve a lud, azért mégis feljegyeztek eseteket, melyek a liba némi esékély szellemi képességéről tanuskodnak. Egynéhányat ezek közül — *Büchner* nyomán — a következőkben közölök a szives olvasóval.

A lud is néha — ugy mind más házi-állatunk — kiválóan szereti az embert s ragaszkodik hozzá. Már *Plinius* is irt ludakról, melyek állandó kísérei voltak azon embereknek, kiket szeretetök tárgyául kiválasztottak. *Bingley* egy gunárról irt, mely hozzá annyira ragaszkodott, hogy mindenhová követte és midőn öt tisztátalansága miatt urától elválasztották, teljesen lesoványodott és ugy látszik abbéli bánatában elpusztult.

Heydorn asszonyság Pennebergben *Büchner* nek jelenté, hogy Jütlandban egy *Veilé*hez közeleső faluban egy ludat tartottak, mely kiválóan harapós volt a major minden-

féle lakójával és minden idegennel szemben. Csak az urához, egy *Amondzen* nevű nyugalmazott hajóskapitányhoz ragaszkodott, ugy, mint azt csak egy hü kutyától várhatná az ember. Ha feléje közeledett, akkor hozzá szaladt a lud és örömeinek látható jelét adta és lépten-nyomon követte őt. Midőn egy izben a eselédeket megszidta, oda sietett a lud és hol az egyiket, hol a másikat megránczigálta és a mellett gágogva, mintegy kérdőleg felnézett az urára, mintha elismerését várná.

Volt eset rá, hogy a lud urához való ragaszkodása következtében elhalt, a mint erről a „*Journal de Charleroi*” említést tesz.

Egy *Lüttich* közelében lakó bérlő az udvarában lévő egyik ludját különös figyelemben részesítette, maga vitte neki eleségét és a lud e fölötti örömeiben szárnyesapással üdvözölte az urát. A bérlő hirtelen megbetegedett és belehalt. Erre a lud annyira elszomorodott, hogy táplálékot sem vett magához, eltorlaszolta magát a trágyadomb egyik szögletében és két nap alatt elpusztult.

De ennél mindenestre még sokkal komikusabb a Svábenland-i híres ezred-lud története, melyről *Lipp* ezredes, mint szemtanu *Büchner*hez intézett levelében a következőket írja s ezért kezességet vállal.

Ezen ludnak híre nagyon messzire terjedt, sokat irtak róla versben és prózában. 1833-ban született Eszlingenben, egy pék há-

zában, naponta kihajtották őt társaival együtt a *Nekár* folyóhoz. De csakhamar észrevette a lud, hogy valami magasztosabbra van hivatva és oda szegődött a katonai vártaához, mely a pék házához közeleső lovassági kaszárnyát őrizte és vig gágogással lépten-nyomon követte. Minden elüzési szándék hiába való volt és midőn az őrség építkezés miatt az utcáról az udvarra tétetett át, átrepült a lud a becsukott kapu fölött az udvarra és nagy örömmel hozzászegődött az őrséghez.

Az őt kereső és haza vivő péklegény kezéből, ha csak lehetett, kiosont, hogy kedvenc helyét elfoglalhassa. Mig végre az ezrednek egy tisztje megvette a ludat és az őrház mellett egy kis lakást rendezett be a lud számára. Ezzel egyidejűleg az ezred ludjának avattatott föl és azóta teljesen katonai magatartást tanusított, Cziivil embereknek nem igen volt szabad feléje közeledniök a nélkül, hogy meg ne támadja őket.

Még az ezredesnek is szerényen el kellett tünnie, hogy a lábát meg-megesisipje a lud, ha az őrhöz tulságosan közeledett.

Az őrségen álló katonák ez oltalmat szeretetökkel viszonozták és pedig annál inkább, mert a körüljáró őrzáratot mindig jó előre jelezte, ugy, hogy az őrség soha sem lett meglepetve.

Midőn az ezred Eszlingenből Ludvigsburgba helyeztetett át, a ludról sem feledkeztek meg és az új állomáshelyen tovább

tenyésztésre, a kö-

tyukfajtát, bemutatni, még tekintami esetüköt; a madara, a nagyobb hiszem, tartással en elérni, eti jó tus peese- mas. Ezen kat felül-

titűnő, de az utolsó 4 darabot kor a mi- ül csakis tenyész- választás- jáhozam melkedni közepes

dermagos, ké, még dermagos osabbak. l és hasi és farka és egész- p nagy s tyukok- a is van,

ta tulaj- lendőnek na alatt, lelmessé- ár nálam mennyire maguk is kedték a parták a

ban azt, kcent, a

al együtt szrevette bra van vártához, lovassági l lépten- szándék építkezés t at, át- fölött az ödött az

éklegény t, hogy végre az lat és az zett be a zred lud- katonai bereknek edniök a

nyen el gesipje a ett. oltalmat g annál mindig ség soha

Ludvigs- m feled- tovább

mit azonban hajlandó vagyok a jobb tartásnak tudni be.

Az utóbbi időben is sok panaszt olvastam a szaklapokban a külföldi tyukfajták ellen, a melyek úgy a hogy, meghonosodtak nálunk, de azért viszonyaink között, a nagybani tenyésztésre nem igen alkalmasak, mert nem elég szívósak, nem elég élelmesek a téltől sokat szenvednek s egészség dolgában is sok kívánni valót hagynak hátra. Ugyanezeket tapasztaltam magam is a külföldi fajták tenyésztésénél; s ez volt a tulajdonképeni ok, mely a hazai anyag nemesítésére terelte figyelmemet. A mint az eddigi eredmény mutatja, nem működtem egészen siker nélkül. Legyen ez buzdító példa má-

soknak is. Nekem meggyőződés, hogy csak ezen az uton lehet előállítani azt a fajtát, mely hazai viszonyaink között a jó gazdasági tyuk fogalmának megfelel; s a mely e mellett az amatőr tenyésztők figyelmét is megérdemli.

Szolnok.

Szalay János.

Németország és Anglia baromfitenyésztése.

Anglia baromfitenyésztése, különösen mivel ott fő gondot fordítanak a fajtenyésztésre, Németországra nézve, mint elérhetetlen mintakép mutatkozik. Hogy olvasóink e körülményt minden oldalról megvilágítva lássák, szükségesnek tartjuk e két állam

den esetre azonban ez kevés német tenyésztőre áll, sőt Németországban kicsiny azon tenyésztők száma, a kik kipróbált tenyészállatokat használnának a tenyésztéshez s a kik a szükséges szakismeret és helyes gondozással folytatják a tenyésztést. Évek sora mult el, míg akadtak olyan tenyésztők, a kik valódi szakismerettel elláttak a baromfiak gondozásához. A tenyésztőrzsek gyakori változtatásának a tenyésztésre szintén igen jó következménye van. A német tenyésztők erre sem fordítanak nagy gondot, pedig feltehető az, hogy ők is volnának képesek oly szakértelemmel és kiterjedtséggel üzni a baromfitenyésztést mint az angolok. Mindazonáltal abban, hogy e tekintetben utól fogják-e érni az angolokat — kételkedni lehet, miután az

teljesítette ugyanazon módon a szolgálatot. — Midőn 1846-ban az ezred nagy hadgyakorlatokra vonult, a ludnak nagy bánatára otthon kellett maradnia és ezért kárpótlásul a közel lévő Arzenal és posta őrségéhez szegődött. Száz szemtanu látta, a mint a lud a posta előtt őrt állott és midőn a visszatérő lovasezred trombitaszava hallatszott, a legnagyobb örömtől izgatottan, repülve több száz lépésnyire, elébe sietett az ezrednek. Kinyújtott nyakkal gágogott és üdvözölte a visszatérő ezredet, az ő kedvenceit és felemelt fővel haladt a bevonuló ezred élén büszke léptekkel és vele együtt bevonult a laktanyába. Azótamár nem méltatta figyelemre a másik két őrséget és a lovassági őrséggel való régi barátság tovább folytatódott.

Tizenhat éves korában másodszor is változtatta garnizonját és az áthelyezett ezredét Ulmba követte, hol is ugyan olyan kitarással állt őrséget, mint az előbbi helyen.

Alig lesznek Ulmban abból az időből emberek, a kik meg nem bámulták volna ezt a híres ludat és különösen az iskolába járó ifjuság kereste fel előszeretettel. Minden más lud barátságát visszautasította. Végre 1853. januárban befejezte dicsőségteljes életét és mint igazi katoná a poszton lehelte ki életét.

Égész Ulm városa szomorúsággal vette e hirt és az ezred ma is hiven őrzi e lud emlékeit.

Páter Béla.

baromfitenyésztését egymással párhuzamba állítva bemutatni.

Anglia úgy tekinthető, mint a baromfiak tulajdonképeni hazája, nem csak azért, mert a legkülönbözőbb baromfifajták a legteljesebb mérvben kifejlődve találhatók, hanem azért, mivel ott a baromfitenyésztést a legnagyobb mérvben és legokoszerűbben folytatják. Anglia annyi baromfit tenyészt, hogy talán az egész földkerekség baromfi ükségletét képes volna fedezni. Ama rendkívüli összeköttetéseknel fogva, a mely Angliát az öt világrészszel közvetlen forgalomba hozza, könnyű volt neki hirnevét biztosítani s állatait értékesíteni.

A midőn Anglia a kivített legelőször megkezdte, a körülményekből kifolyólag nagy volt a kereslet, igen gyakran nagyobb mint a készlet. Bekövetkezett ezen időszak nevezetesen akkor, a midőn nemcsak a németországi, de más államok baromfikedvelői körében a baromfitenyésztés iránti érdeklődés mind nagyobb tért hódított. Manapság ugyan más országok is tenyésztnek baromfit kivitelre, de még mindig Angolország fedezi a szükséglet nagy részét és valószínű, hogy így fog lenni a jövőben is. Lehet tehát ily körülmények közt azon csodálkozni, hogy Anglia magas árakat követel? Bizonyára nem. Vannak németországi tenyésztők, a kik hasonlólag az angol tenyésztőkhöz szintén oly magas árt kérnek állataikért s a mi fő, meg is kapják értök. El bírják adni baromfiakat minden hirdetés és kiállítás nélkül; min-

éghajlati viszonyok nem oly kedvezőek mint Angliában. Lehetnek a tenyészállatok bármily jófajtaúak, lehet a szakértelem és gondozás a legjobb, az időjárási viszonyok sokat ronthatnak. A mit Angol- s Franciaországban igen könnyen elérnek, az Németországban költséges beruházásokat, különös gondot és figyelmet kíván. S még mind ez utóbbiak dacára a tenyésztés csak kevés esetben sikerül! Az előbb említett országokban a tenyésztés elkezdődik már január hóban, mi alatt Németországban nem ritkán a márcziusi és áprilisi költségek is elpusztulnak. Ha megvolna Németországnak is a jó tenyészanyaga, szakértelme és kedvező klimája, feltehető lenne, hogy nem sokáig maradna Anglia mögött.

Vannak Németországban baromfikedvelők, a kik megfelelő szakértelemmel és okoszerűen üzük a baromfitenyésztést, de kénytelenek róla lemondani, miután belőle hasznuk nincs. És vannak angol tenyésztők, a kik a baromfitenyésztésből nagy vagyont szereztek s a legvagyonosabb emberek közé tartoznak. A jó hirnévvel bíró angol tenyésztőnek mindig megvan az alkalom a legmagasabb áron való értékesítésre; s neki nem a kiállítások, hanem jó hirneve adja meg a reklámot; egyik tenyésztő szorítja a magas árra a másikat, a mennyiben az általa tenyésztett fajokért a többi tenyésztőtől halatlan magas árakat kér s hogy a többi birtokosokat is ingerelje a tenyésztésre, a legszebb állatokat állítja ki. A kiállításokon

minden egyes állatnál meg kell jelölve lenni az eladási árak s így természetesen, hogy igen gyakran mesés árakat olvashatni. Nem tartozik a ritkaságok közé, hogy egy pár galamb vagy tyukért 100 font sterlinget is adnak. Eltekintve eme rendkívüli áráktól, a jó törzsből származott baromfiak mindig magas áron kelnek el. Egy angol sem irtózik a magas ár kérésétől, miután e nyereségen óhajt vérfelújítást tenyésztésében eszközölni s ezt ő annál könnyebben meg is teheti, miután az új törzsek busásan fogják kárpótolni. Kipróbált tojót az angol tenyésztő sohasem ad el, míg csak évenként 12 tojást tojik, mely utóbbi körülmény, ha bekövetkezik, az egész törzset eladja. Nagy tévedésben van az, ki azt hiszi, hogy az angol tenyésztő csak egy tenyésztőtörzset tart. Mindenesetre vannak ott is olyanok, a kiknek a körülmények nem engedik meg több törzsek tartását; a nagy tenyésztőknel azonban, kik üzletszerűleg folytatják a baromfitenyésztést, rendszeren több faj is van; s természetesen a baromfiállomány nem szűk városi udvarra van beszorítva, de künn vannak a szántóföldön, legelőn s nem is egy kakas és 2-3 tyuk, hanem a fajnak megfelelőleg 25-30 tyuk s e számnak megfelelőleg kakas.

Ha azt látjuk, hogy Anglia egyik vidékén ezen, másik vidékén pedig más baromfifajt tenyésztnek inkább, ne gondoljuk, hogy ez szándékos beosztás, vagy megbeszélés következménye, miután az angol éppen nem engedi magát befolyásolni abban, hogy minő fajokat tenyészessen. Hogy Angliának különböző vidékein egyik vagy másik faj van elterjedve, annak oka abban keresendő, hogy azon fajt tenyésztették ott kezdetben s hogy ez is van inkább elterjedve; s miután egy-egy faj egy vidéken nagy számmal volt s miután jó hírnevet is szerzett magának, éppen azért azon vidéken csakis ezen faj volt keresett s így tenyésztették az egy vidéken tovább. Így például Birmingham cochin, brahma és dorkingjairól, Yorkshire spanyol és hamburgi tyukjairól, Aylesbury pedig kacsatenyésztéséről lett híres. Nem kisebb mérvben vannak azonban azért e vidéken a többi baromfifajta is elterjedve.

Hogy mely baromfifajoknak adjunk előnyt s melyek ára legmagasabb, azt állítani teljes bizonyossággal nem lehet. Gazdasági szempontból tekintve e kérdéseket, az első felett mindenesetre lehet vitatkozni, a melyre különben könnyű következő feleletet is lehet adni. Az olyan gazdának, a ki a baromfit csak tojása és a husa miatt tartja, fajbaromfiira szüksége nincs. A baromfitenyésztést kedvelő előtt azonban, a ki a fajtisztítást teljesen kifejlődött baromfiakban találja és keresi örömét, a fajbaromfi tartás fődolog s anyagi haszonra tekintettel lennie nem szabad. Azt mondhatná azonban valaki, hogy: „A szépet egyesíteni lehet a hasznossal.” Ez mind igaz, de van-e olyan böles Salamon, a ki meg tudná mutatni, hogy mely faj egyesíti magában e tulajdonságokat? Valamennyi fajnál van jó és rossz tojók is s nem mindig szükséges-e a helyes szakértelem és figyelmes gondozás, hogy kedvező eredményeket érjünk el? Minden egyes fajnak meg van a maga védelmezője s szerinte ez, vagy az a faj a legjobb tojók és legizletesebb peccsenye. A tenyésztőnek azonban mindig azon fajt kell kiválasztani, a mely iránt legnagyobb a kereslet és a melyet a legjobban megfizetnek.

Mindenesetre kívánatos, hogy hazánk baromfitenyésztése is érje el ama fokot, melyen az Franciaország és Angliában van s legyen itt is oly magas az ár mint ott, mert ez volna a méltó jutalom a tenyésztőknek fáradozásaiért. — Azon kérelemmel akarom e soraimat végezni, hogy hazánk baromfitenyésztői is ne a fölött vitatkozza-

nak, hogy mely fajoknak adjunk előnyt s melyeknek van a legjobb ára, hanem gondoskodjanak arról, hogy többféle fajt tartsanak, mindegyiket a maga fajtisztaságában s terjeszték is azokat, nehogy egyes törzsek kipisztuljanak. Ne elegendjenek meg azzal, mi van, hanem iparkodjanak a baromfitenyésztés terén minden elérhetőt elérni. p.

Különfélék.

A baromfiállomány felújítása. Most van a legalkalmasabb idő arra, hogy baromfiállományunkat átvizsgálva, kiválogassuk a tenyésztésre alkalmas állatokat. — A mint különösen a tyukok tojáshozama tekintetében tett tapasztalatok igazolták, egy jó tojó 600-700 tojást képes produkálni. — Jó tojók az első évben körülbelül 140 darab tojást, a második évben 160 darab tojást tojnak, de a harmadik évtől fogva a produkció kezd kevesbedni s redukálódik a hozam 25-30 drbra s a hetedik évben még a jó tojó a legjobb esetben is 10 tojást tojik. A tenyésztőnek feladata tehát, hogy minél nagyobb tojáskészletet biztosítson magának. — A legjobb és legelőnyösebb tehát, ha a 3 éves tojókat a tenyésztésből eltávolítjuk és helyüket újakkal töltjük be; ily körülmények közt mindig meg lesz a legnagyobb tojás-produkció s e mellett a tenyésztő vágnivaló tyukokat is szállíthat, a mi későbbi években már ritkábban fog előfordulni. Ha tehát van a tenyésztésben 60 tyuk, egy a tenyésztő igen okszerűen jár el, ha évenként 20 fiatal tyukot nevel s ugyanannyi öregebbet a tenyésztésből kivon. Ne hogy azonban azon eshetőség előforduljon, hogy hároméves helyett kétéves tyuk vágassék le, minden évet megjelölhetünk a tyukokon lábgyűrűkkel; pl. az első évbelinek bal lábára teszünk egy gyűrűt, a második évbelinek a jobb lábára egyet, míg a harmadik évben levő tyukok egy lábára alkalmazunk két gyűrűt. Ha a tyukokat kizárólag tojástermelésre óhajtjuk tenyészteni, akkor csakis olyan tojókat költessünk, melyek sokat és nagy tojásokat tojó tyukoktól származnak. — Ily módon a tenyésztőnek kezébe van adva a kulcs, hogy a baromfitenyésztést jövedelmező gazdasági ággá tegye. p.

Kacsanevelés vizen és szárazon. A kacsának eleme tudvalevőleg a víz. Nagyon téved azonban az a tenyésztő, a ki azt hiszi, hogy a fiatal kacsákat rögtön a kikelés után vízre kell bocsátani. Igen sok fiatal kacsá pusztult el az által, hogy korán hideg vízre bocsátják. Különösen bekövetkezik ez, ha a kacsákat tyuk költötte és a költés után néhány napig meleg szobában maradtak. A legnagyobb oktalanság volna tehát az így tenyésztett fiatal kacsákat erővel vízre hajtani. Lassankint kell azokat a vízre szoktatni s első alkalommal is csak akkor engedjük vízre, ha előbb a nap melegétől teljesen felmelegedtek s még ez esetben is teljesen a maguk jó szándékára kell őket hagyni, nem pedig erővel a vízre kényszeríteni. Tévedésben van azonban az is, a ki azt gondolja, hogy víz nélkül kacsatenyésztést sikerrel üzni nem lehet, a tapasztalat ugyanis bebizonyította azt, hogy a fiatal kacsák épp oly szépen felnőnek víz nélkül, mint azzal. Természetesen itt számos körülményt kell figyelembe vennünk. Ha a fiatal kacsák szabad vizen vannak, akkor ők saját ös.tönükből kifolyólag maguk keresik meg a szükséges táplálékot, a mi bizony sok esetben igen silány és kevés lévén, nem esoda ha a vizen élő kacsák, dacára falánságuknak csak lassan fejlődnek. Ha azonban nem áll rendelkezésükre víz, táplálékjuk van ad libitum, nemkülönbön száraz szalmával borított fekvőhelyük, hova az etetés után lepihenhetnek, akkor az így szárazon nevelt kacsák napról-napra szemlátomást nőnek s nagyság és súlyra nézve

a vizen élő kacsákkal legalább is egyenlők. Magától értetődik azonban az, hogy az így nevelt kacsáknál is gondoskodnunk kell arról, hogy részükre egy nagyobb edényben elegendő friss víz legyen.

A kacsák különösen szeretik a hústáplálékot, nemkülönbön a zöld takarmányt is. Ha olyan víz áll rendelkezésükre, melyben bőven található vizilene s más vízben élő állat, akkor a takarmányozás el is maradhat. Sőt még öreg kacsákat is tarthatunk szabad víz nélkül, s tenyésztésük kárral egyáltalában nem jár. Azt azonban tagadni nem lehet, hogy az így szárazon tenyésztett kacsák tolla nem olyan szép, mint a vizen élőké. Víz nélkül ugyanis ez állatok igen gyakran bepiszkitják magukat; de ha van alkalmuk fürdeni, vagy eső esik, akkor ők igyekeznek magukat tisztán tartani.

A peking-kacsá-tenyésztéssel tettek ez irányban kísérleteket, s arra az eredményre jutottak, hogy a víz nélkül tartott peking-kacsák a kiállításokon az első díjakat nyerték. Senkisé ismerte fel, hogy azok víz nélkül növekedtek föl. Meg kell azonban engednünk azt is, hogy nagyobb mérvű kacsatenyésztés számbavehető hasznót csak úgy hoz a tenyésztőnek, ha a tenyésztéshez megfelelő szabad víz is áll rendelkezésére. p.

A kótyagos tyukok. Egy numelyburgi gazda, ki már régen bosszankodott, hogy gondosan ápolt kertjében a szomszéd tyukjai nagy pusztítást visznek végbe, arra a gondolatra jutott, hogy leitatja őket, mely célból pálinkába áztatott árpát szórt el kertjében. Már egy negyed óra múlva az összes náció ott feküdt a „terítéken”; a gazda összeszedte őket és egy istállóban helyezte el az elkótyagosodott komániát, mely csak két óra múlva oesudott fel mámorából, midőn csak busás váltságdíj mellett szolgáltatatta ki a kártevőket gazdájuknak. —ő.

A libatenyésztés Oroszországban s ezzel kapcsolatban a libakivitel is évről-évre mind nagyobb arányokat ölt s Oroszország nagy területén, hol azelőtt csak mint mellékkereseti ág szerepelt, ma már főkereseti forrást képez. A libatenyésztés és kivitel nagyságáról legjobb bizonyosságot tesznek az alábbi szám adatok: 1870-ik évben a kursk-kiewi vonalon a kivitel körülbelül 20,000 drb volt, 1880-ban már 200,000 drb, s ma meghaladja a 400,000-et. Hasonló nagymérvben emelkedett a kivitel nemcsak ez egy, hanem a többi vonalakon is. p.

Vad pávák. A herceg Eszterházy-féle szányi uradalomban (Sopronmegye) az ottani főerdész kísérletet tett a páváknak erdőben való vadon tenyésztésével. Egy himet és 2 tojót bocsátott szabadon, melyek száma 32-re szaporodott s ezek közt voltak olyan díszpéldányok is, minőket ritkán lehet látni. Teljesen azonban el nem vadultak, csak abban az időszakban, midőn a fiatalokat vezetik s őrzik, igen vadak s a legsűrűbb bozótokba bujkálnak el. A fiatal pávák, éppen úgy mint az öregek, a tél viszontagságai ellen szokatlan kitaróak voltak s azonfelül — mi szokatlan — még a legnagyobb hidegben is felkeresték éji nyugvóhelyül a legmagasabb fákat. Az erdőben vadon nevelkedett fiatal pávák husa igen puha és izletes volt. A gyöngytyukkal tett hasonló kísérlet sikerre nem vezetett, miután a tél hidegét kiállani nem bírják, azt azonban a gyöngytyuknál is konstatálták, hogy erdőben jobban szaporodik mint ha fogságban van.

Hány fészket készítsünk a tyukólban? A tyukólban annyi fészket készítsünk, hogy minden 10 tyukra legalább 2 fészket essék, lehet 3 fészket is számítani 10 tyukra, természetesen úgy, ha a hely megengedi; minél több azonban a fészkek száma, annál kevésbé van a tenyésztő kitéve annak, hogy tyukjai idegen helyen tojnak.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.